

Toespraak bij de installatie van de Gelderse Staten, donderdag 28 maart 2019

Geachte Statenleden,

Allereerst wil ik u van harte feliciteren met uw verkiezing tot lid van de Gelderse Staten. Voor een deel van u is het een hernieuwde entree, voor een deel van u is het helemaal nieuw.

Ruim 58% van de stemgerechtigde Gelderlanders heeft een stem uitgebracht op u. Een hoog percentage. We moeten terug naar 1987 om een hoger percentage te vinden. Dat was toen 66%. Dat was ook 32 jaar geleden en het politieke landschap zag er toen wel wat anders uit. Toen had het CDA 27 zetels, de PvdA 24 en de VVD 11; D66 5, SGP 3, de Reformatorische Partij en de GPV samen 2; en de samenwerking van PPR, CPN en PSP had er 3. Ik moet er wel bijzeggen dat de Gelderse Staten toen nog 75 zetels kende. Hoe dan ook: de tijden veranderen.

Wat ook opvalt aan de verkiezingen dit jaar is dat er erg veel voorkeursstemmen zijn uitgebracht. Normaal is toch dat de meeste stemmen naar de lijsttrekkers gaan. Dit keer lijkt het wat anders verdeeld. Dat kan betekenen dat u allemaal erg actief campagne hebt gevoerd, vermoedelijk via de social media.

Die Statenleden die zelfs helemaal via voorkeursstemmen hun zetel hebben veroverd wil ik graag even apart noemen: Arjan Tolkamp (CDA) en Karin Visser (D66). Dat blijft toch een bijzondere prestatie.

U vormt de staalkaart van Gelderland en toont daarmee ook de diversiteit van deze prachtige provincie aan. Even wat cijfers om dat te illustreren.

Met de komst van 27 Statenleden is uw samenstelling weer fors veranderd. De verhouding man-vrouw is met 35-20 doet niet helemaal recht aan de samenstelling van de Gelderse bevolking maar het is wel exact dezelfde verhouding als in de afgelopen periode. Het oudste statenlid is geboren in 1942; de jongste in 1991.

U bestrijkt qua woonplaats de hele provincie: van Noordeinde tot Wijchen en van Hoevelaken tot Haarlo. Kijken we naar de geboorteplaats, dan zien naast alle plekken in Nederland ook Kopenhagen, Stockport, Teheran en Hannover. Het past allemaal in de Gelderse traditie.

De afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor de identiteit van Gelderland. Dolly Verhoeven, hoogleraar aan de Radboud Universiteit van Nijmegen heeft er over geschreven en de Ridders van Gelre hebben er over gefilmd. Wat uit al dit onderzoek blijft hangen is dat de Gelderse identiteit gekenmerkt wordt door diversiteit. De Achterhoek is anders het Rivierengebied en de Veluwe; Arnhem is geen Nijmegen, en dan doel ik niet alleen op de voetbalclubs die daar vandaan komen. De taal in Winterswijk voelt en klinkt anders dan in Nijkerk. En de glasblazer in Acquoy kijkt op een andere manier naar de wereld dan de geitenhouder in Gendt of de game-ontwikkelaar in Doetinchem.

Verschillende mensen met soms uiteenlopende belangen en verlangens. Ze komen allemaal bij elkaar bij u, in deze Statenzaal. En aan u de opgave om al die verschillende belangen af te wegen en een keuze te maken.

Ter geruststelling: het is nooit anders geweest. Politieke landschappen mogen veranderen, verschillen zijn er altijd. Een van de belangrijkste Nederlandse historici, Rogier, schreef een standaardwerk over de vaderlandse geschiedenis met als titel: eenheid in verscheidenheid.

Mijn zeer gewaardeerde voorganger noemde Gelderland graag 'Nederland in het klein'. We hebben dus een traditie hoog te houden van verschillen, en deze traditie is en blijft voortdurend aan verandering onderhevig.

Een andere geruststelling: u bouwt voort op het werk van voorgangers, van vorige Statenleden.

Zij hebben onder meer een omgevingsvisie vastgesteld waarin de belangrijkste ambities een plek hebben gekregen. Ambities op het gebied van bereikbaarheid, duurzaamheid en economie. Daarbij willen we vooral integraal werken. Dat betekent niet meer of minder dat als we bijvoorbeeld aan een weg gaan werken, we meteen kijken of er slagen te maken zijn op het gebied van duurzaamheid, natuurbeheer of circulaire economie.

De vorige Staten hebben ook stappen gezet op een andere manier van samenwerken met onze partners in de samenleving. Niet langer gaat het daarbij louter om de formele positie die we hebben, maar veel meer over de vraag wat we te doen hebben, wat we kunnen en moeten bijdragen aan een maatschappelijke opgave. Meer vanuit partnerschap, vanuit de samenwerking; minder vanuit de hiërarchie.

Werken in de geest van de omgevingswet vraagt om maatwerk, niet vanuit regels en beperkingen maar vanuit mogelijkheden en wenselijkheden. Het vraagt om meer participatie: met inwoners, met bedrijven, met andere overheden en organisaties. Dat klinkt allemaal bijzonder mooi, maar het betekent ook wat voor de rol van uw Staten. Want als een voorstel u bereikt dat met Jan en alleman is besproken en ondertekend, wat is dan nog uw rol? Het vraagt om een actieve betrokkenheid van uw Staten in een vroeg stadium; om te sturen op hoofdlijnen en op resultaten. Tekenen bij het kruisje past niet bij uw bevoegdheden, uw mandaat en uw rol.

U weet wellicht dat we tijdens de vorige Statenperiode veel aandacht besteedden aan de bestuurskracht van de gemeenten. Niet om voor te sorteren op herindeling; wel vanuit de overtuiging dat inwoners een gemeente verdienen die toegerust is op de eigen taken.

Datzelfde geldt natuurlijk ook voor de provincie. En dus hebben we ook onze eigen bestuurskracht laten onderzoeken. Een van de belangrijkste conclusies was dat gemeenten van ons vooral duidelijkheid verwachten; duidelijkheid over onze rol, over onze inzet, over de samenwerking. Bij goed partnerschap, en daar streven we naar, hoort wederkerigheid. Die aanbeveling hebben we in onze oren geknoopt.

Zoals gezegd: u bouwt deels voort op het werk van uw voorgangers. Zij laten u onder meer een voorstel na over een andere werkwijze die meer ruimte biedt voor integrale afweging, wat meer onderscheid tussen de stadia van informatie verzamelen, het vormen van een oordeel en het nemen van een besluit. Het is aan u of u op deze manier wilt gaan werken.

Namens de ambtelijke organisatie kan ik u het transitiedocument overhandigen, met de kanttekening dat het puur digitaal is. U zult het dus via een link kunnen bekijken.

En een derde geruststelling: u zult nooit iedereen tevreden stemmen.

De inwoners van Gelderland zullen over uw schouder meekijken hoe u omgaat met het vertrouwen dat ze in u hebben uitgesproken. Ze zullen kunnen zien hoe u uw afwegingen maakt en wat uiteindelijk de doorslag geeft. Meer dan ooit tevoren. Ze zullen hun mening niet onder stoelen of banken steken en die delen via de social media. Politiek draait om het maken van afwegingen en van keuzes; ook om het inzichtelijk maken van die afwegingen en keuzes. Een open, transparante houding is daarbij van groot belang. Alleen daarmee kunt u het vertrouwen houden dat u is

gegeven. Mensen hebben minder moeite met besluiten die hen niet aanstaan dan met het idee dat ze niet gehoord, niet gezien zijn.

Mijn laatste geruststelling voor u is dat u er niet alleen voor staat. U heeft natuurlijk elkaar, binnen de fractie, maar ook daarbuiten. Want ondanks alle verschillen van mening hebben we wel een gezamenlijke opdracht: er zijn voor de inwoners van deze mooie provincie, met al hun verschillen en overeenkomsten. Mensen willen uiteindelijk vooral een zinnig, veilig en gezond leven, met een overheid die er voor hen is.

U gaat spannende en intensieve jaren tegemoet. U zult moeten beslissen over de meest uiteenlopende onderwerpen, van heel groot en soms abstract, tot heel klein en erg concreet. Als ik u daarbij één advies mag geven, zal dat deze zijn: bedenk vooral wat voor u de belangrijkste hoofdlijnen zijn. Welke onderwerpen doen er voor u echt toe? U zul namelijk merken dat u de komende maanden al erg veel informatie zult krijgen met daarbij allerlei details uit projecten en besluiten. En ik weet het: der Teufel steckt im Detail. Maar u kunt ook verdrinken in het moeras van kleine feiten. Een scherp beeld van uw eigen hoofdonderwerpen en thema's kan daarbij als een goed kompas fungeren.

Tot slot: samen gaan we de komende jaren aan het werk, met deze opdracht. We kennen in Gelderland ook de traditie om het debat scherp op inhoud te voeren, maar met respect voor elkaar en elkaars standpunt. Als uw voorzitter zal ik daar scherp op letten. In het introductieprogramma dat u de komende tijd zult volgen, zal dat aspect nog regelmatig voorbij komen.

Ik wens u allemaal veel voldoening, veel succes maar ook veel plezier in uw werk.

